

PROVIDUS

DOMNĪCA

PAR ZINĀŠANĀS BALSTĪTU POLITIKU

Partiju šķirotava: vērtību maiņas pazīmes Latvijas sabiedrībā

Pārskatu izveidoja Iveta Kažoka, domnīcas PROVIDUS pētniece

Publicēšanas datums: 2018.gada 19.decembris

Metodoloģisks brīdinājums	2
Kādēļ šis pārskats?	2
1. Jautājumi par krievu valodu un Latvijas krieviem	4
2. Ar migrāciju saistītie jautājumi	6
3. Eiropas Savienības jautājumi	8
4. Priekšstati par ģimeni un seksualitāti	11
5. Priekšstati par sadzīvisko pragmatismu iepretī universālām vērtībām	13
6. Tuvāk vai efektīvāk?	16
7. Kuras Partiju šķirotavas identificētās tendences prasa dziļāku izpēti?	20

Metodoloģisks brīdinājums

Mēnesi pirms 13.Saeimas vēlēšanām Latvijas vēlētājiem bija pieejama Latvijas Radio un portāla lsm.lv projekta "Partiju šķirotava: šķiro partijas gudri!" anketa, kas ļāva vēlētāja vērtības salīdzināt ar partiju vērtībām.

Kopā anketu pilnībā aizpildīja 63046 respondenti, no kuriem trīs ceturtdās daļas atbildēja arī uz anketai pievienotajiem jautājumiem par viņu vecumu, dzimumu, sarunu valodu, reģionu, kā arī vēlēšanu izvēli.

Partiju šķirotavas dati NAV uzskatāmi par reprezentatīvu Latvijas sabiedriskās domas aptauju šādu iemeslu dēļ:

- 1) Respondenti nav tikuši atlasīti pēc nejaušības principa – anketu aizpildīja cilvēki, kuriem bija iespēja par šo anketu uzzināt (internetā vai sabiedriskajos medijos), kuriem bija pieejams internets, pietiekamas interneta prasmes, kā arī kuriem bija pietiekami daudz laika un pacietības, lai atbildētu uz visiem 30 jautājumiem.
- 2) Respondentu demogrāfiskā struktūra neatbilst Latvijas vispārējai demogrāfijai – starp Partiju šķirotavas anketas aizpildītājiem dominē jaunāko paaudžu vēlētāji, rīdnieki un cilvēki, kuri savās ģimenēs sazinās latviešu valodā.

Kādēļ šis pārskats?

Neskatoties uz to, ka Partiju šķirotava nav uzskatāma par reprezentatīvu visas Latvijas sabiedrības aptauju, tomēr anketa sniedz datus par lielu Latvijas sabiedrības daļu: vēlētājiem, kuri lieto internetu un kuri interesējas par vēlēšanām.

Tāpat ir pamats pieņemumam, ka tās vērtību atšķirības, kuras uzrāda anketas aizpildītāju demogrāfiskie dati (piemēram, vecuma, sarunvalodu, reģionālās atšķirības), pastāv arī plašākā Latvijas sabiedrībā, pat ja, iespējams, atšķirīgā intensitātē. Tādēļ šī **pārskata mērķis: savstarpēji salīdzinot dažādu sabiedrības grupu pārstāvju sniegtās atbildes uz Partiju šķirotavas jautājumiem, norādīt uz tām vērtībām, kur iezīmējas vislielākās atšķirības vai vislielākā vienprātība. Proti, uzrādīt uz tendencēm Latvijas sabiedrībā, kuras būtu pelnījušas dziļākus pētījumus.**

Plašais respondentu loks ir vēl viens iemesls, kādēļ ir svarīgi analizēt Partiju šķirotavas datus, Anketu aizpildījuši divu tādu grupu pārstāvji, par kuriem parastās sabiedriskās domas aptaujās reti var izdarīt ticamus secinājumus un salīdzināt ar citām grupām mazā respondentu skaita dēļ:

- 1) diasporas pārstāvji (1753 respondenti Partiju šķirotavā);
- 2) respondenti, kuri ģimenē sazinās tādā valodā, kas nav ne latviešu un ne krievu (629 respondenti Partiju šķirotavā)

Šajā pārskatā šo respondentu atbildes salīdzinātas ar citu sabiedrības grupu pārstāvju atbildēm.

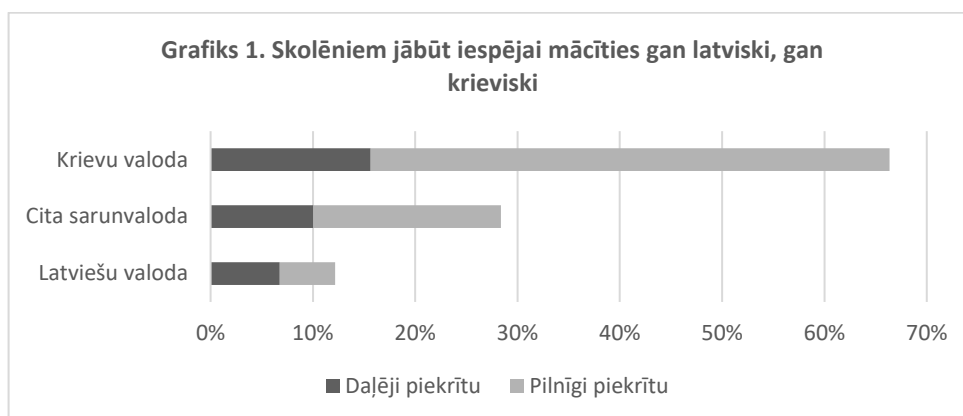
Vecuma grupa	Respondenti
18-25 gadi	9892
26-35 gadi	16741
36-45 gadi	9054
46-55 gadi	6170
56-65 gadi	3751
66+	1649
Nenorādīja	15789

Sarunu valoda ģimenē	Respondenti
Latviešu sarunu valoda ģimenē	44016
Krievu sarunu valoda ģimenē	2540
Cita sarunu valoda ģimenē	629
Nenorādīja	15861

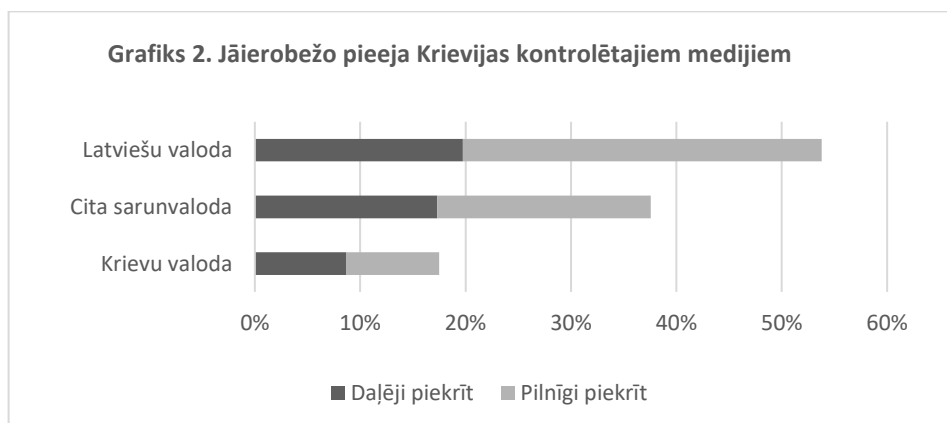
Reģions	Respondenti
Ārzemes	1753
Kurzeme	4478
Latgale	1821
Rīga-Pierīga	28172
Vidzeme	6575
Zemgale	4138
Nenorādīja	16109

1. Jautājumi par krievu valodu un Latvijas krieviem

Partiju šķirotavas dati apstiprina to pašu novērojumu, ko uzrādīja senākas sabiedriskās domas aptaujas, proti – joprojām viskrasākā viedokļu atšķirība starp dažādām Latvijas sabiedrības grupām ir jautājumos, kuri skar krievu valodu, kā arī Latvijas nepilsoņu tiesības. Partiju šķirotavas atbildes parāda, ka vēlētāji, kuri ģimenē sarunājas krievu valodā, atbalsta pašvaldību vēlēšanu tiesību piešķiršanu nepilsoņiem, kā arī iespēju skolās mācīties krievu valodā, kamēr tie vēlētāji, kuri ģimenē sarunājas latviešu valodā – neatbalsta. Atšķirības starp šīm grupām ir ļoti dziļas: aptuveni 50-60 procentpunkti (ieskatam skat. Grafiks Nr.1).

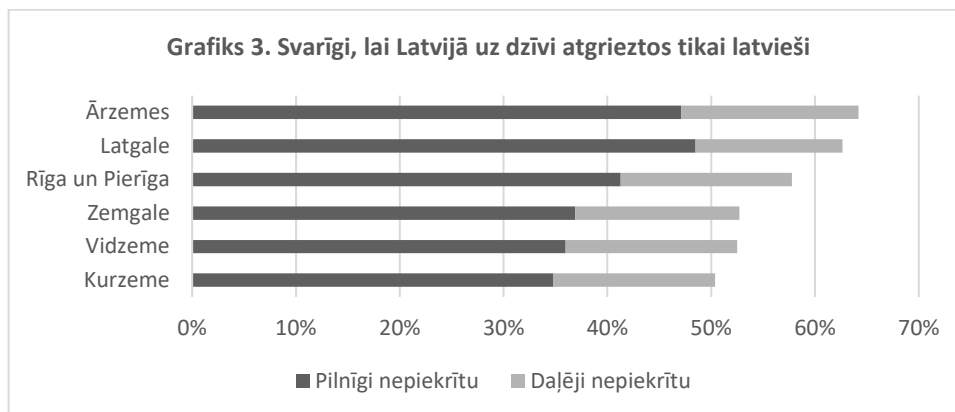

Salīdzinoši mazāka, bet joprojām liela polarizācija (aptuveni 35% procentpunktu atšķirība starp krieviem un latviešiem) ir jautājumā par to, vai Latvijā būtu jāierobežo pieeja Krievijas kontrolētajiem medijiem (grafiks 2).

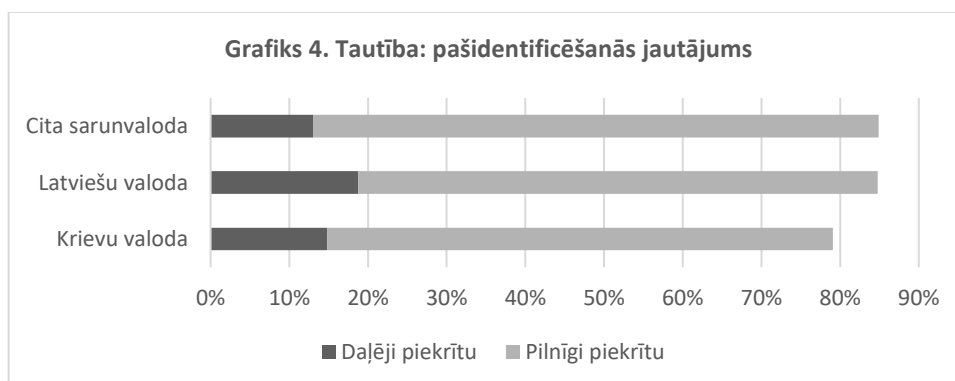
Vēl mazāka polarizācija ir jautājumā par to, vai cilvēki, kuru ģimenes saknes ir Krievijā, būtu uzskatāmi par Latvijas drošības risku. Partiju šķirotavas respondenti, kuru ģimenes valoda ir latviešu valoda, lielākoties neuzskata krievu izcelsmes cilvēkus par drošības risku. Tāpat arī šī respondentu grupa vēlas, lai Latvijā uz dzīvi atgrieztos ne tikai latvieši, bet arī citu etnisko izcelsmju cilvēki. Cilvēkiem, kuru dzimtā valoda ir krievu valoda, šīs attieksmes ir izteiktas vēl spilgtāk.

Interesanti ir salīdzināt Latvijas iedzīvotāju un Latvijas diasporas skatījumus uz šo jautājumu. Ja jautājumos par nepilsoņu tiesībām, krievu valodas statusu skolās, kā arī attieksmi pret Krievijas kontrolētajiem medijiem atšķirības ir minimālas, tad diasporas pārstāvji biežāk nekā vidējais Latvijas iedzīvotāji atteiksies uzskatīt krievus par Latvijas drošības risku, kā arī retāk uzskatīs, ka uz dzīvi Latvijā būtu jāatgriežas tikai latviešiem (ieskatam skat. Grafiks 3)

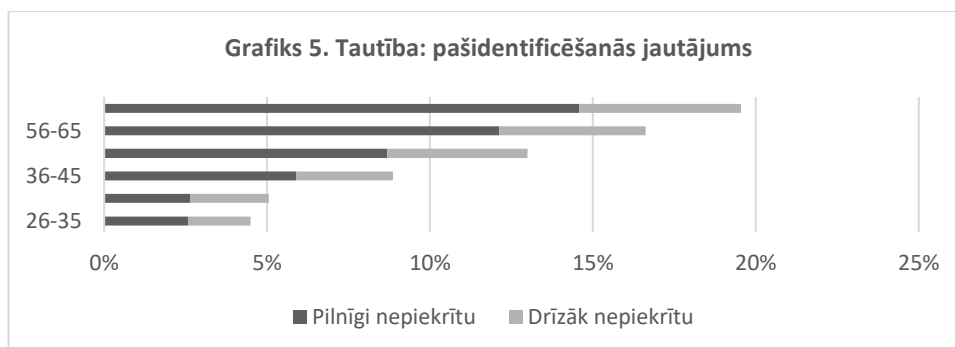

Tāpat visos jautājumos, kuri skar krievu valodu un Latvijas krievvalodīgo iedzīvotāju intereses, mērenākie viedokļi ir tiem respondentiem, kuri savās ģimenēs nesazinās latviski vai krieviski, bet kādā citā valodā (ieskatam skat. Grafiks 1 un 2).

Vienīgais jautājums (šīs kategorijas ietvaros), kurš neizraisīja būtiskas viedokļu atšķirības starp latviešiem un krieviem: jautājums par etnisko pašidentificēšanos. Proti, vai cilvēks, kurš sevi uzskata par latvieti un kurš mācījies latviešu skolā, būtu uzskatāms par latvieti tad, ja viņa vecāki ir krievi? Partiju šķirotavas respondentiem šajā jautājumā domstarpību bija negaidīti maz - caurmērā 80% uzskatīja, ka šis cilvēks ir latvietis (grafiks 4).

Interesanti, ka šajā jautājumā gandrīz pilnīga vienprātība bija respondentiem līdz 35 gadu vecumam, kā arī diasporas pārstāvjiem (ieskatam skat. Grafiks 5).

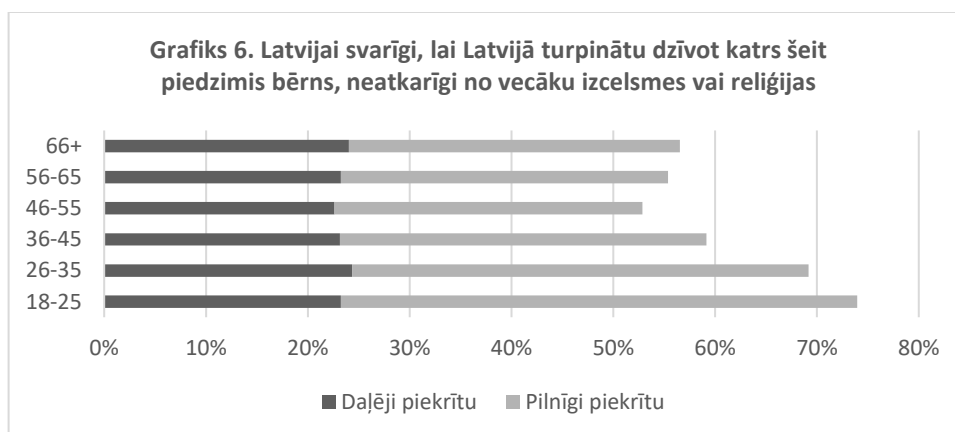
2. Ar migrāciju saistītie jautājumi

Iepriekšējā sadaļā jau tika aprakstīts, ka anketas Partiju šķirotavas aizpildītāji – gan krievi, gan latvieši – vēlas, lai Latvijā atgrieztos ne tikai latvieši, bet arī citi aizbraucēji (skat. grafiks 3).

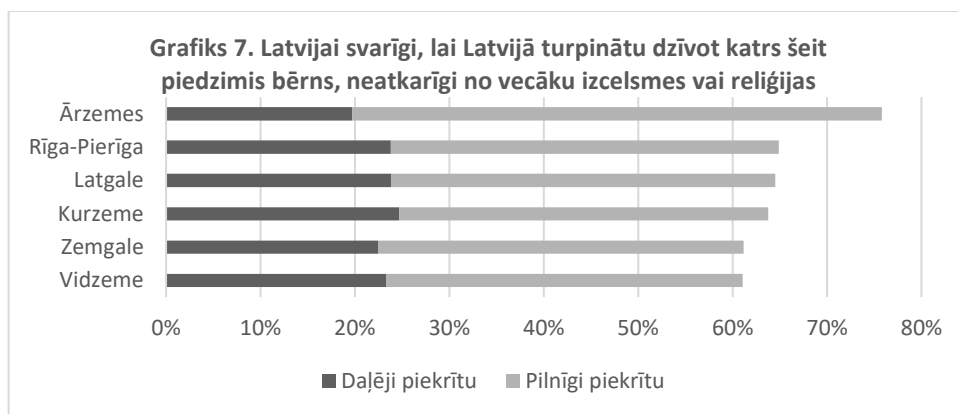
Bet vai viedokļi ir līdzīgi attiecībā uz tiem cilvēkiem, kuri dzīvo Latvijā, bet kuri nav ne krievi, ne latvieši – vai Latvijas sabiedrībai būtu svarīgi panākt, lai viņi turpina dzīvot Latvijā, nevis pārceļas uz dzīvi citās valstīs?

Partiju šķirotavā tika iekļauts jautājums par skolēnu Muhamedu, kurš ir piedzimis Latvijā, bet kura vecāki plāno pārcelties uz dzīvi citā valstī. Anketas aizpildītājiem tika jautāts, vai Latvijai ir svarīgi šeit dzimušus bērnus paturēt arī tad, ja viņiem ir no sabiedrības vairākuma atšķirīga ādas krāsa vai viņu vecāki ir musulmaņi.

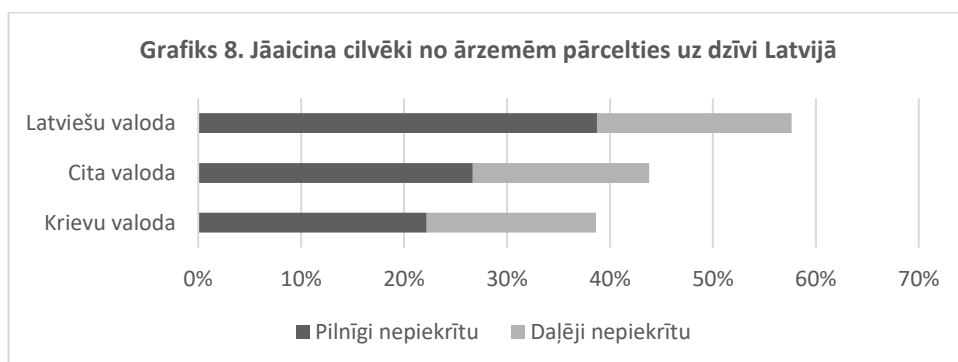
Partiju šķirotavas aizpildītāju atbildes liecina, ka viņi vēlētos, lai šis bērns turpina dzīvot Latvijā. Saņemtajās atbildēs ir spilgti izteikta paaudžu dinamika: paaudze virs 45 gadu vecuma ir visskeptiskākā, paaudze zem 35 gadu vecuma – visatvērtākā, paaudžu atšķirībām sasniedzot 20 procentpunktus.

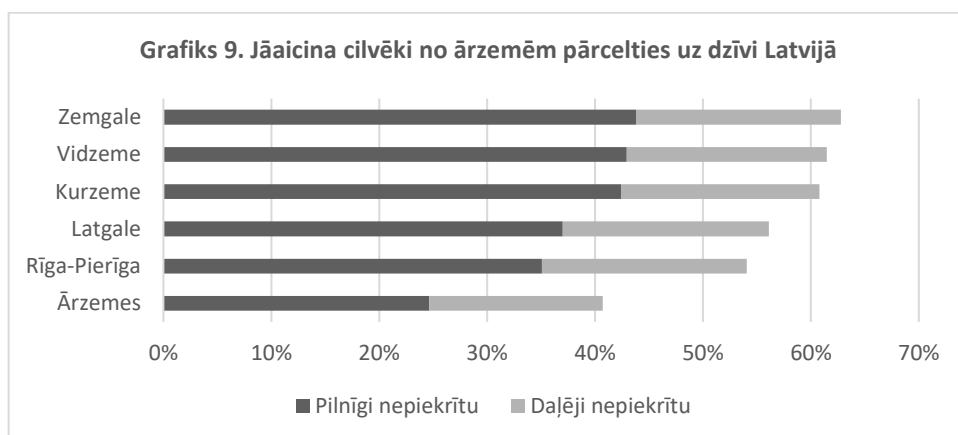
Līdzīga tendence uzrādās, salīdzinot diasporas atbildes ar Latvijas iedzīvotāju atbildēm: diaspora, salīdzinot ar dažādu Latvijas reģionu iedzīvotājiem, ir visatvērtākā. Atbildēs uz šo jautājumu ir arī vērā ņemamas etniskas atšķirības: cilvēki, kuri ģimenē sarunājas latviski, ir nedaudz skeptiskāki, nekā cilvēki, kuri ģimenē sarunājas krievu valodā.

Partiju šķirotavas respondenti caurmērā nepiekrīt uzskatam, ka jāaicina cilvēki no ārvalstīm pārcelties uz dzīvi Latvijā. Salīdzinot dažādu sabiedrības grupu viedokļus, šajā jautājumā atklājas ievērojamas atšķirības. Latvieši, kā arī vecāko paaudžu pārstāvji ir ievērojami skeptiskāki nekā krievi vai jaunieši (skat. ieskatam grafiks 8).

Visvairāk atvērti migrācijai uz Latviju ir Latvijas diasporas pārstāvji (grafiks 9)

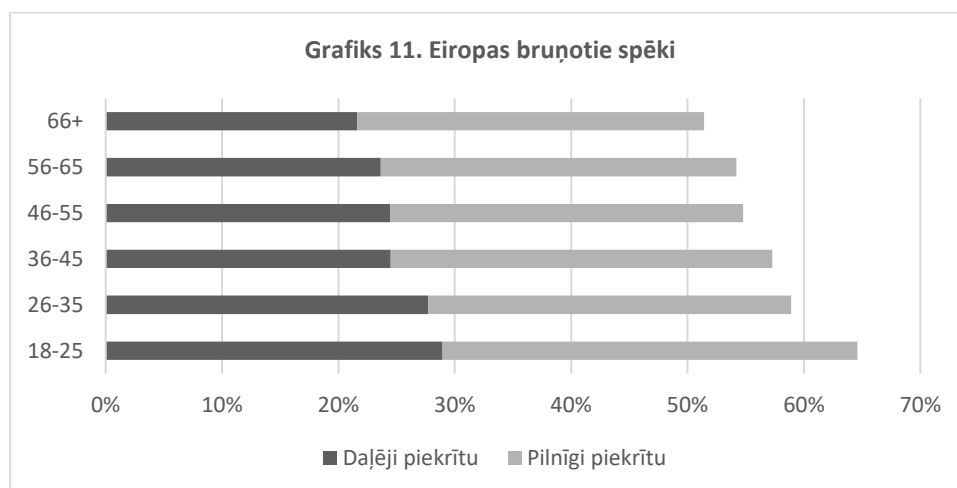
Tāpat diasporas pārstāvjiem (salīdzinājumā ar Latvijas iedzīvotājiem) ir mazāk iebildumu pret domu, ka būtu atbalstāma lētāka darbaspēka ievēšana no ārvalstīm tad, ja tas palīdzētu uzņēmumiem būt konkurētspējīgākiem (grafiks 10).

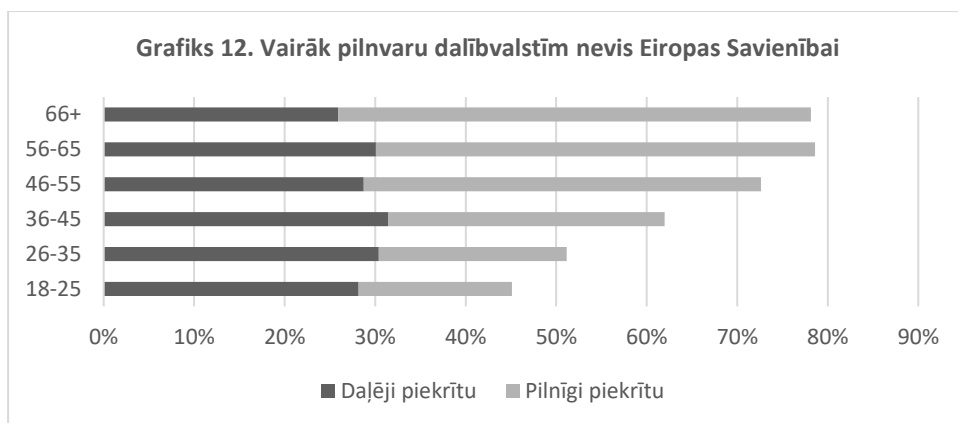
3. Eiropas Savienības jautājumi

Eiropas Savienības (ES) tēmām veltītie Partiju šķirotavas jautājumi apstiprināja analogisku tendenci tai, ko bija uzrādījušas agrāk sabiedriskās domas aptaujas: Latvijas iedzīvotājiem ir raksturīgi atbalstīt ES pilnvaru paplašināšanu tad, ja jautājumā tiek nosauktas konkrētas politikas, bet Latvijas iedzīvotāji atbild daudz skeptiskāk tad, ja jautājums tiek formulēts vispārēji, jautājot par kopējo pilnvaru sadalījumu starp ES un dalībvalstīm.

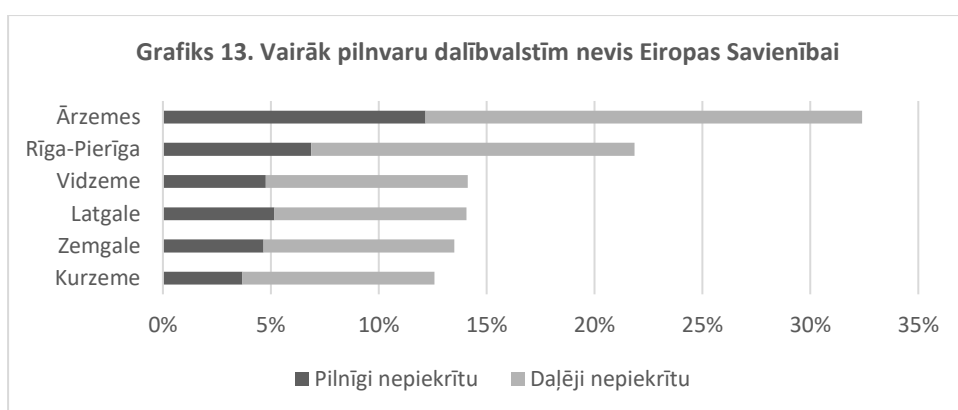
Partiju šķirotavas respondenti atbalstīja domu, ka Eiropai ir vajadzīgi savi bruņotie spēki – atbalsts lielāks bija jaunākajām paaudzēm (ieskatam grafiks 11), kā arī latviešiem.

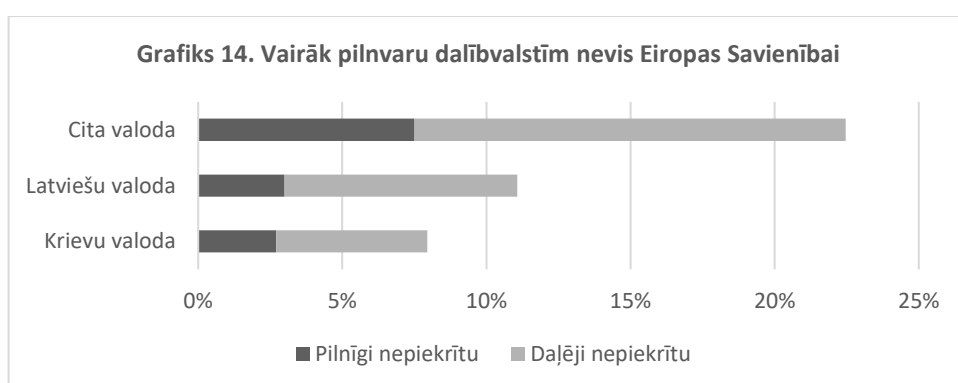
Vienlaikus, vērtējot apgalvojumu “vairāk lēmumiem jābūt katras dalībvalsts ziņā – Eiropas Savienībai šobrīd ir pārāk plašas pilnvaras,” lielākā daļa anketas respondentu šim apgalvojumam piekrita. Attieksmē pret Eiropas Savienības pilnvarām ir ievērojamas paaudžu atšķirības: jaunieši daudz mazāk ir gatavi piekrist tēzei par to, ka vairāk lēmumiem ir jābūt dalībvalstu ziņā (grafiks 12).

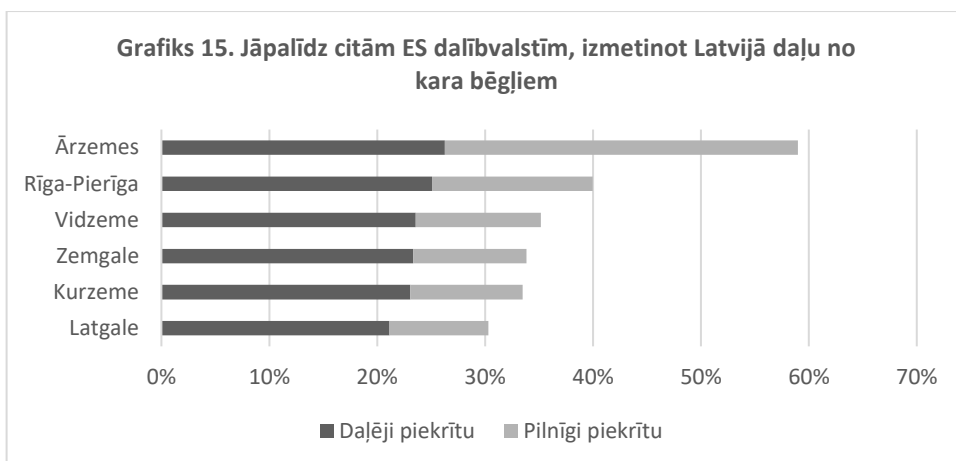
Tāpat arī Latvijas diaspora biežāk nekā Latvijas iedzīvotāji vēlētos, lai lēmumi tiktu pieņemti Eiropas Savienības līmenī (grafiks 13).

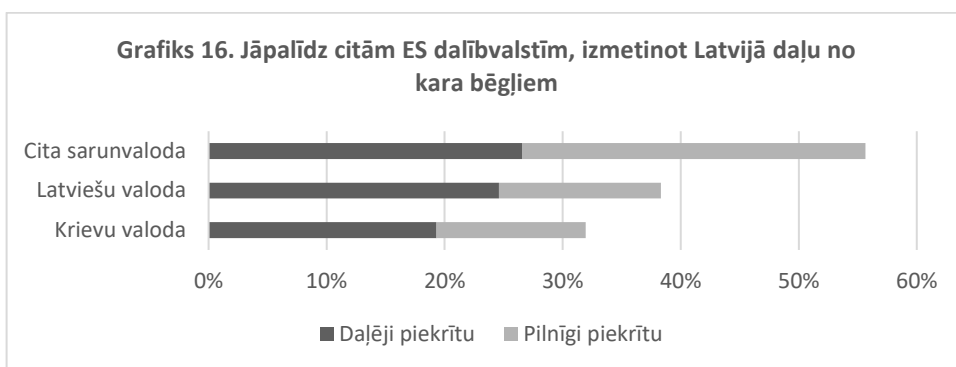
Līdzīgas tendences uzrāda saņemtās atbildes uz jautājumu par to, vai premjeram ir jāprioritizē ES jautājumi. Lielākā respondentu daļa uzskata, ka Latvijas jautājumi ir nozīmīgāki, taču atbildēs uz šo jautājumu diasporas pārstāvji, kā arī tie respondenti, kuri savās ģimenēs nerunā ne latviski, ne krieviski, vēlētos redzēt lielāku ES jautājumu prioritizāciju (ieskatam grafiks Nr.14)

Līdzīgu ainu uzrāda arī Latvijas sabiedrībā strīdīgais jautājums par solidarizēšanos ar tām ES valstīm, kurās ierodas kara bēgļi, daļu izmetinot Latvijā. Šajā jautājumā visbūtiskākā viedokļu atšķirība ir starp Latgales iedzīvotājiem (anketas respondenti biežāk nepiekrīt) un Latvijas diasporu (biežāk piekrīt) – skat. Grafiks 15.

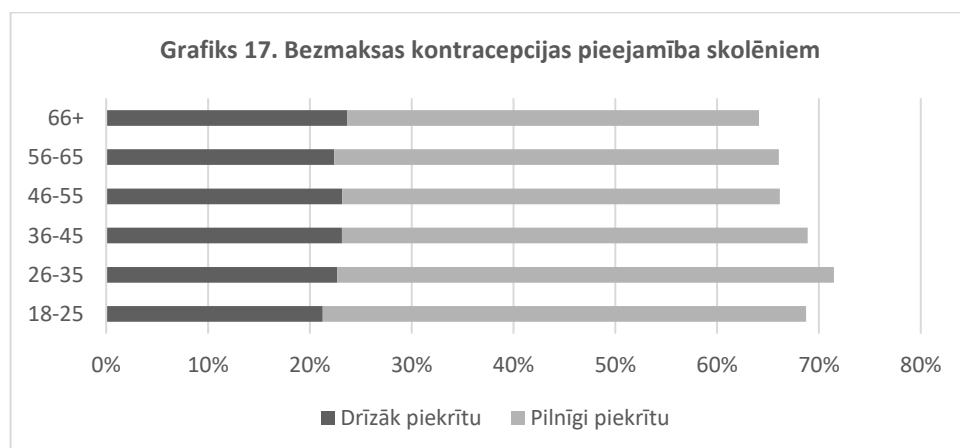

Salīdzinoši biežāk ar citām ES dalībvalstīm ir gatavi solidarizēties cilvēki, kuri vecāki par 66 gadiem, kā arī cilvēki, kuri ģimenē nerunā ne latviski, ne krieviski (ieskatam grafiks 16). Visretāk – jaunieši un cilvēki, kuri ģimenē sazinās krievu valodā.

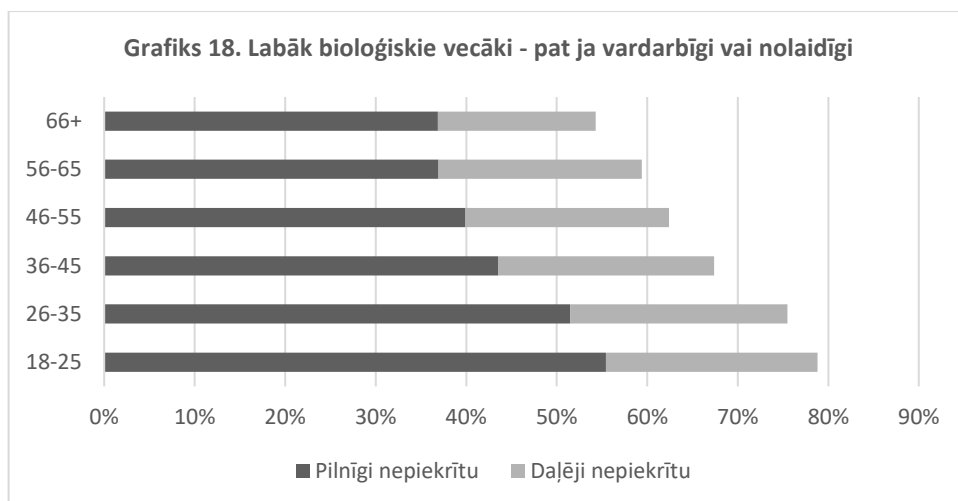

4. Priekšstati par ģimeni un seksualitāti

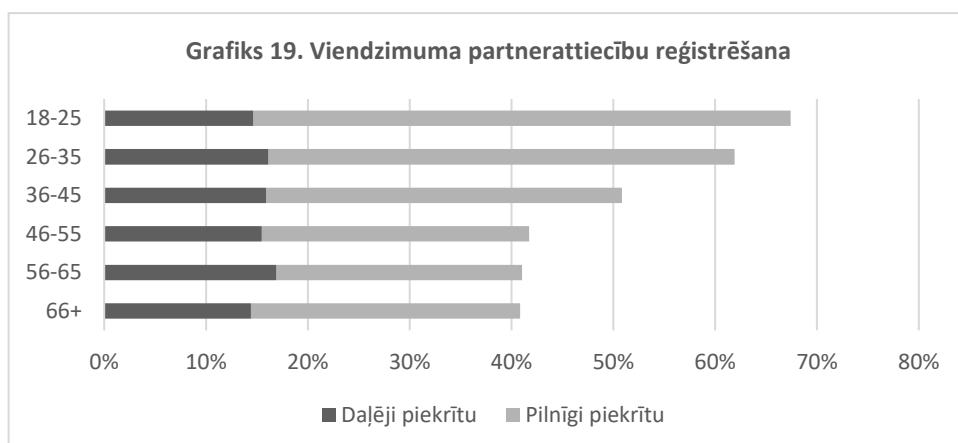
Partiju šķirotavas respondenti lielākoties norādīja, ka piekrīt tam, lai skolēniem būtu pieejama bezmaksas kontracepcija. Interesanti, ka atbildēs uz šo jautājumu nav lielu paaudžu atšķirību (grafiks 17) un nav arī etnisku atšķirību. Salīdzinot ar citām sabiedrības grupām, visatvērtākie priekšstati šajā jautājumā ir diasporas pārstāvjiem (aptuveni par 20 procentpunktiem biežāk atbalsta bezmaksas kontracepcijas pieejamību, salīdzinot ar Latgales iedzīvotājiem).

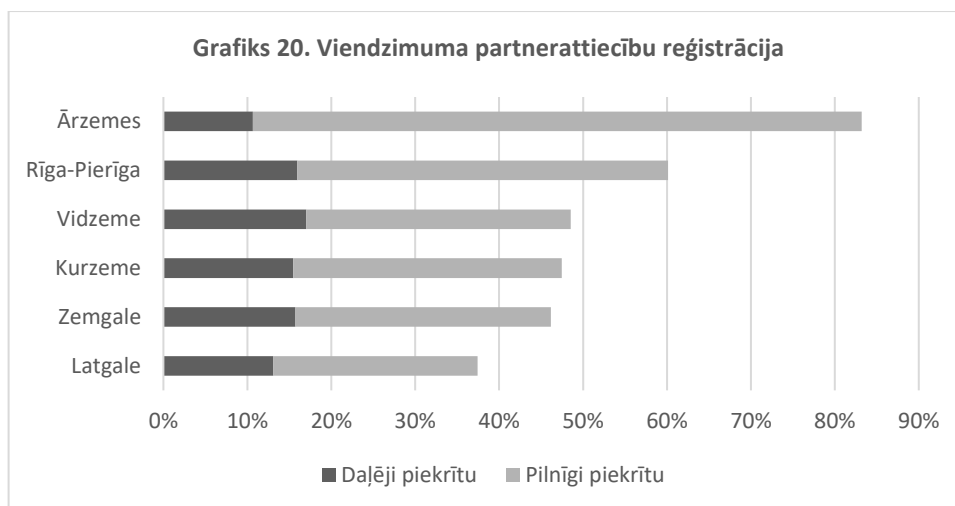
Salīdzinoši mazas viedokļu atšķirības iezīmējās arī atbildēs uz jautājumu par to, vai bērnam būtu labāk turpināt dzīvot savu bioloģisko vecāku ģimenē tad, ja vecāki ir vardarbīgi vai nolaidīgi. Aptuveni 70% Partiju šķirotavas respondentu šim apgalvojumam nepiekrīta. Vienlaikus šajā jautājumā ir nozīmīgas paaudžu atšķirības: vecākajām paaudzēm šis jautājums šķiet ievērojami strīdīgāks nekā jauniešiem (grafiks 18). Jautājumā liela vienprātība bija diasporas pārstāvjiem (aptuveni 80% nepiekrīta apgalvojumam, ka bioloģiskā ģimene šādos apstākļos būtu labāka izvēle).

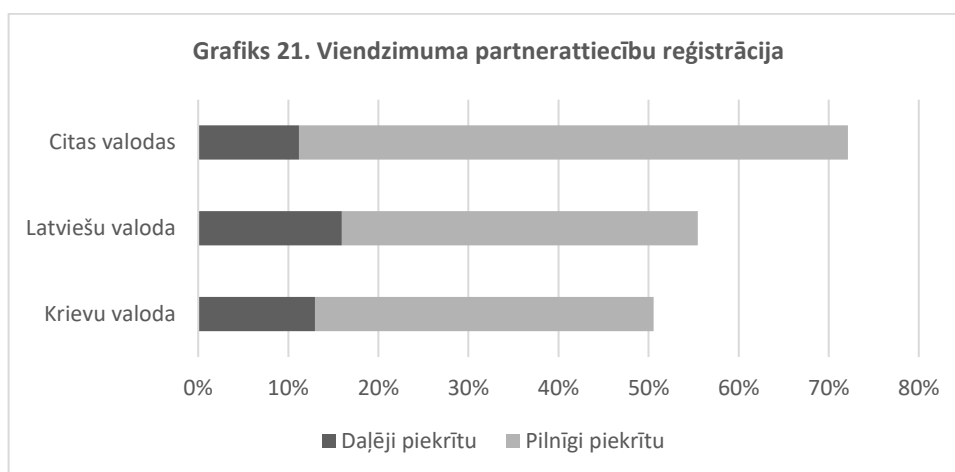
Šajā jautājumu kategorijā īpaši strīdīgs izrādījās jautājums par viendzimuma partnerattiecību reģistrāciju. Līdzīgi kā jautājumā par puisēnu Muhamedu (skat.augstāk), arī šajā jautājumā atklājas spilgtas paaudžu vērtību atšķirības. Viendzimuma partnerattiecību reģistrēšanai piekrita tie Partiju šķirotavas lietotāji, kuri bija jaunāki par 36 gadiem, skeptiski bija vēlēti virs 45 gadu vecuma.

Ļoti izteikts atbalsts viendzimuma partnerattiecību reģistrēšanai bija tiem Partiju šķirotavas anketas aizpildītājiem, kuri pārstāv diasporu (grafiks 20), – viendzimuma partnerattiecību reģistrēšanas jautājumā viedokļu atšķirību intensitāte (gandrīz 50 procentpunktu atšķirība) starp diasporas pārstāvjiem un Latgales iedzīvotājiem ir pielīdzināma tikai viedokļu atšķirībām starp latviešiem un krieviem par krievu mācību valodu vai nepilsoņu tiesībām.

Tāpat viendzimuma partnerattiecībām salīdzinoši daudz lielāks atbalsts ir starp tiem iedzīvotājiem, kuri savās ģimenēs sazinās tādā valodā, kas nav ne latviešu, ne krievu valoda (grafiks 21).

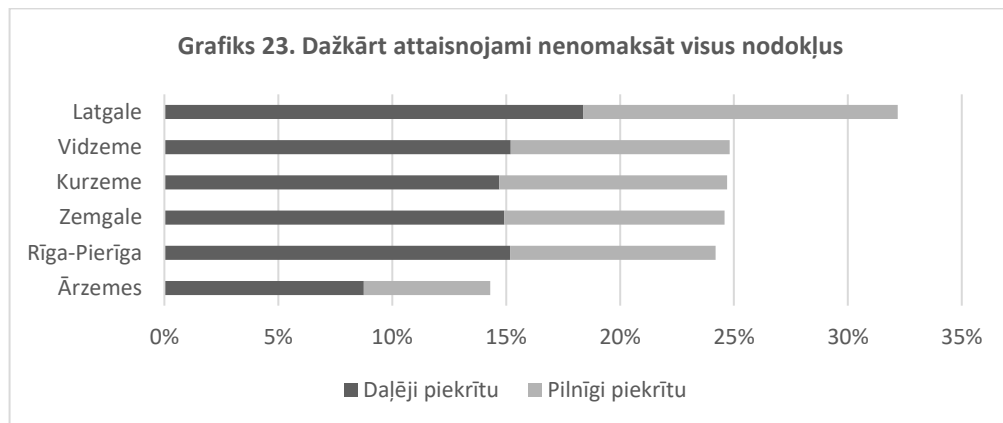
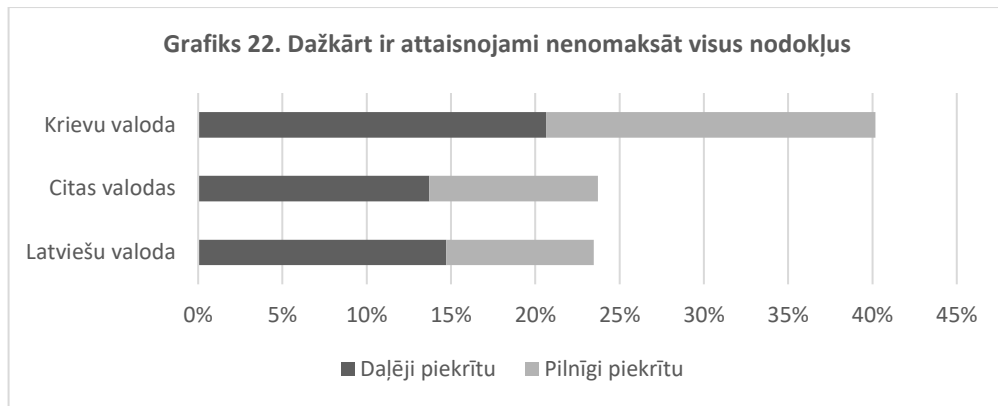

5. Priekšstati par sadzīvisko pragmatismu iepretī universālām vērtībām

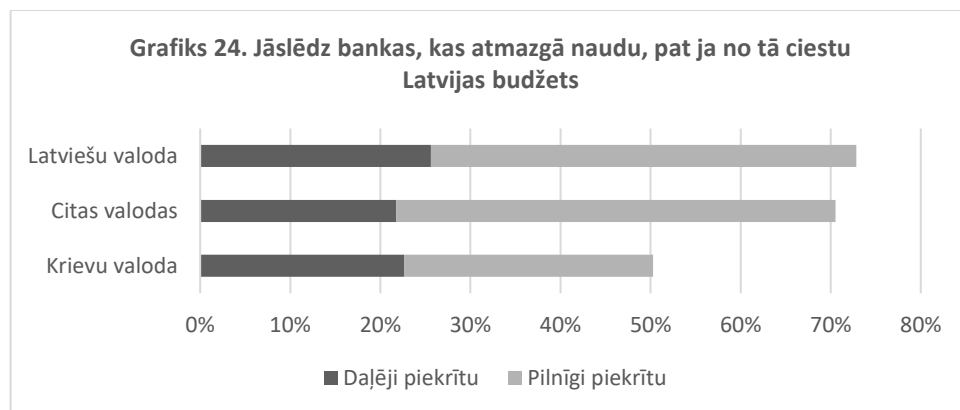
Partiju šķirotavas anketas aizpildītājiem tika piedāvātas piecas dilemmas, kurās bija jāizvēlas starp, no vienas puses, pragmatisku izdevīgumu (ietaupītiem līdzekļiem, papildus ienākumiem) un, no otras puses, kopīgu vērtību ievērošanu.

Divas no šīm dilemmām bija veltītas nodokļu nemaksāšanas jautājumiem – jautājot, vai var būt attaisnojami nemaksāt nodokļus vai izmaksāt atalgojumu “aploksnēs”. Abas šīs situācijas Partiju šķirotavas respondentu vairākums atrisināja par labu kopīgu vērtību ievērošanai (visās demogrāfiskajās grupās), taču atbildēs iezīmējās trīs nozīmīgas tendences:

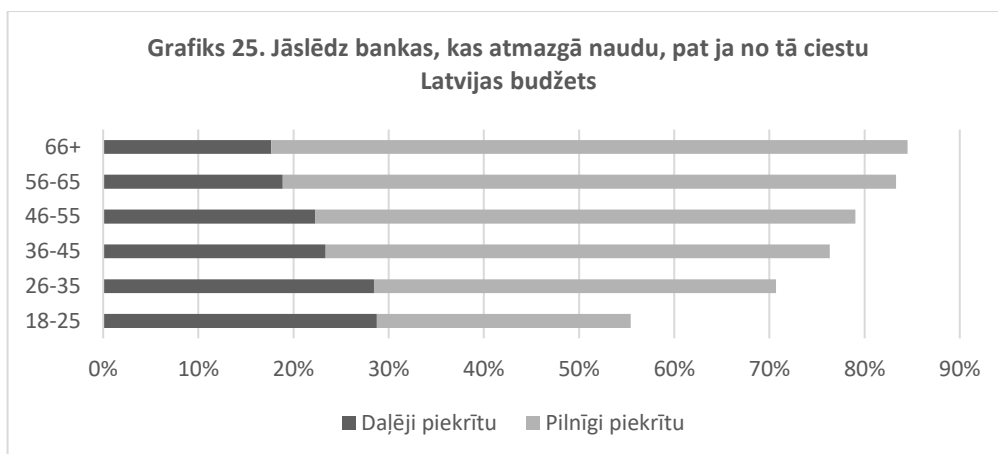
- 1) Cilvēkiem, kuru ģimenes valoda ir krievu valoda, abi šie jautājumi šķiet strīdīgāki, nekā cilvēkiem, kuru ģimenes valoda ir latviešu valoda (skat.grafiks 22);
- 2) Arī Latgales iedzīvotāji salīdzinoši ar citu reģionu iedzīvotājiem ir biežāk gatavi attaisnot nodokļu nemaksu (skat.grafiks 23);
- 3) Visretāk nodokļu nemaksu attaisno Latvijas diasporas pārstāvji (skat.grafiks 23).

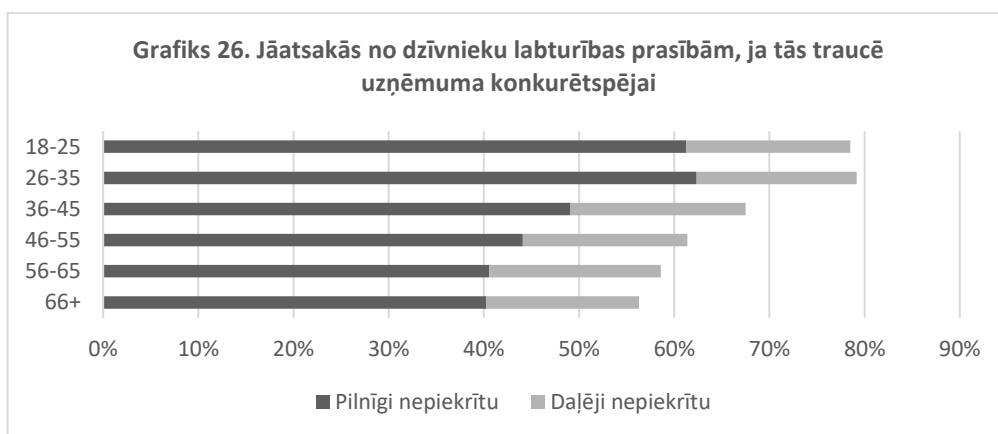
Līdzīgas tendences uzrādīja arī jautājums par to, vai Eiropas Savienībai būtu stingrāk jāvēršas pret bankām, kuras atmazgā naudu, pat ja tā rezultātā Latvijas bankas būs spiestas pārtraukt savu darbību un Latvijas budžetā ienāktu mazāk līdzekļu. Lai gan Partiju šķirotavas respondenti visās demogrāfiskajās grupās atbalsta vēršanos pret naudas atmazgātājiem, tomēr šis jautājums šķiet strīdīgāks Latgales iedzīvotājiem, kā arī cilvēkiem, kuri ģimenē sazinās krievu valodā (grafiks 24). Vismazāk strīdīgs tas šķita diasporai.

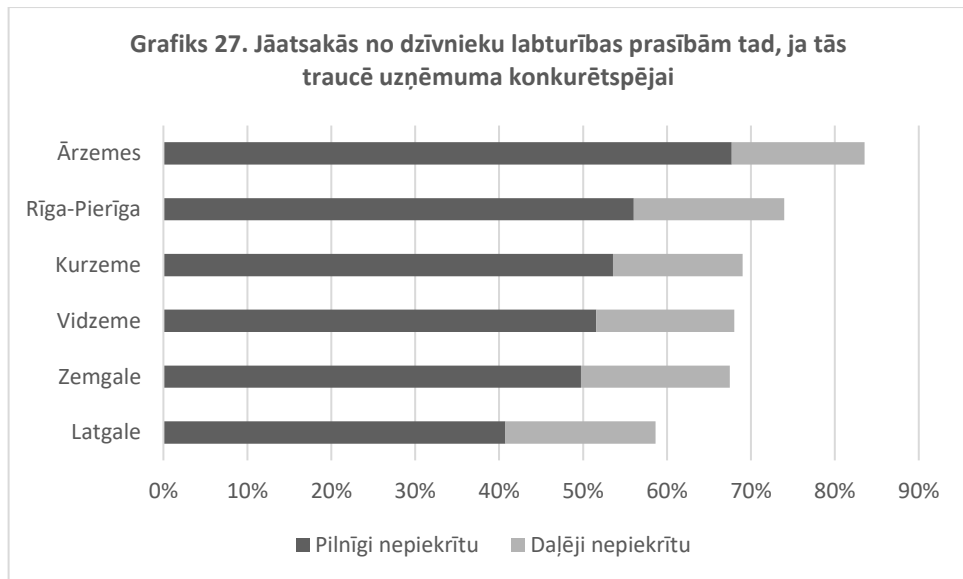
Atšķirībā no jautājuma par nodokļu nenomaksu, jautājumā par naudas atmazgāšanu Partiju šķirotava uzrādīja būtiskas paaudžu atšķirības. Salīdzinot ar vecākajām paaudzēm, jaunieši ir daudz mazāk pārliecināti par to, ka stingrāk jāvēršas pret naudas atmazgāšanu (grafiks 25).

Nozīmīgas paudžu atšķirības iezīmēja arī jautājums par to, vai jāatsakās no dzīvnieku labturības prasībām tad, ja tas traucē uzņēmumu konkurētspējai. Atbildēs uz šo jautājumu atkal iezīmējas tā pati paudžu atšķirība, kas jautājumā par puisēnu Muhamedu un viendzimuma partnerattiecībām – proti, krasas vērtību atšķirības starp vēlētājiem, kuri ir jaunāki par 36 gadiem (biežāk iebildīs pret dzīvnieku labturības prasību neievērošanu), un vēlētājiem, kuri sasnieguši vismaz 46 gadu vecumu (grafiks 26).

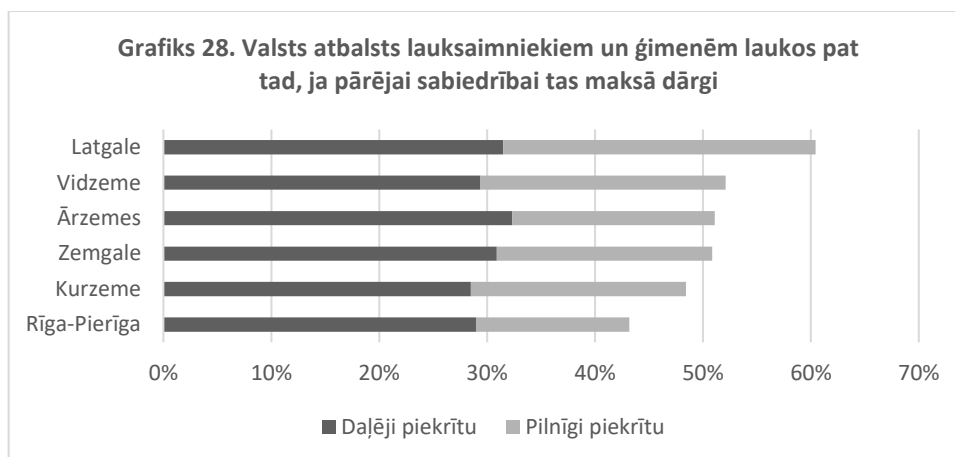
Arī jautājumā par dzīvnieku labturību reģionālā griezumā vislielākās atšķirības bija starp diasporu un Latgales iedzīvotājiem (grafiks 27). Vienlaikus, atšķirībā no jautājumiem par nodokļu nomaksu un par bankām, šajā jautājumā nebija ievērojama etnisku atšķirību.

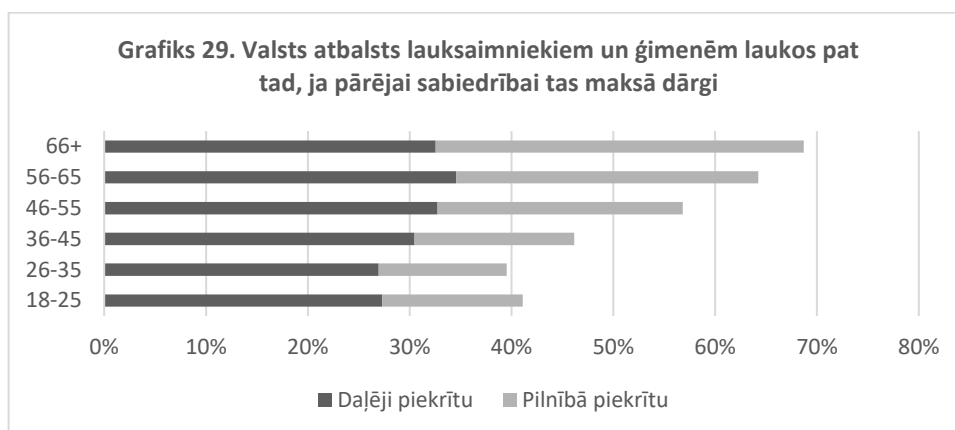
Partiju šķirotavā bija iekļauts arī jautājums par to, vai uzņēmums drīkst nepiemērot ēku cilvēkiem ratiņkrēslos, ja izmaksas būs lielas. Šādu rīcību attaisnotu aptuveni 25% Partiju šķirotavas respondentu, bez nozīmīgām demogrāfiskām variācijām.

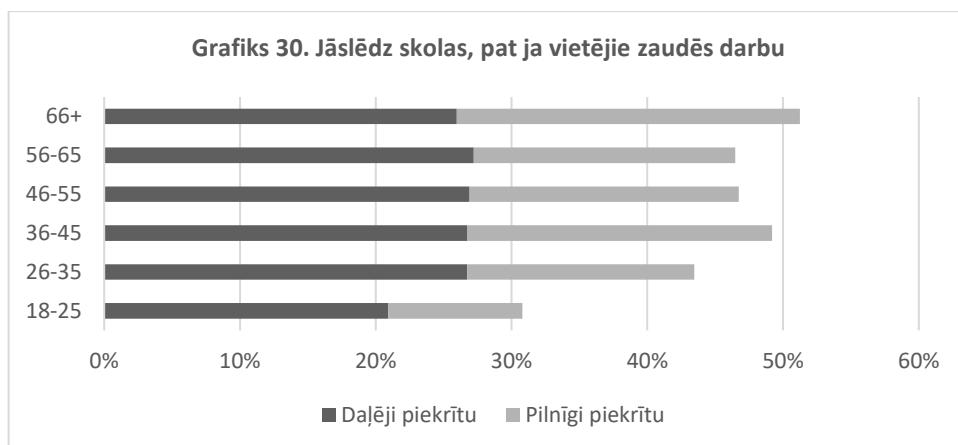
6. Tuvāk vai efektīvāk?

Partiju šķirotavā tika iekļauti vairāki jautājumi, kuri ļāva noteikt, cik svarīgi respondentiem šķiet saglabāt vietējās skolas, slimnīcas, mazās lauksaimniecības pat tad, ja to uzturēšana sabiedrībai kopumā izmaksā dārgi. Anketas aizpildītāju anketas šajos jautājumos šķiet pārsteidzošas ar to, ka, salīdzinājumā ar citām jautājumu kategorijām, šajos jautājumos starp respondentiem ir mazāk demogrāfiski izskaidrojamu atšķirību un tās ir mazāk iekšēji konsekventas. Piemēram, reģionālā griezumā vienīgās izceļamās un konsekventās atšķirības ir Rīgas un Latgales iedzīvotāju atbildēs (ieskatam skat. grafiks 28).

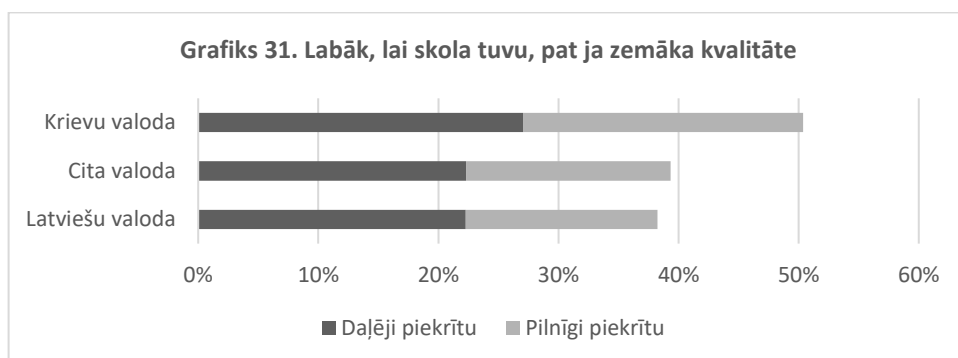

Svarīgākā dimensija, lai prognozētu vēlētāja attieksmi, – šī vēlētāja vecums. Spriežot pēc Partiju šķirotavas datiem, vecākās paaudzes biežāk iestājas par to, lai tiktu vairāk atbalstītas mazās lauksaimniecības, ģimenes laukos, kā arī lauksaimniecība kopumā - pat tad, ja pārējai sabiedrībai tas maksā dārgi (grafiks 29). Vienlaikus vecākās paaudzes ir retāk gatavas uzstāt uz vietējās skolas slēgšanu tad, ja samazinās skolēnu skaits un ja skolas slēgšanas rezultātā vietējie zaudēs darbu (grafiks 30).

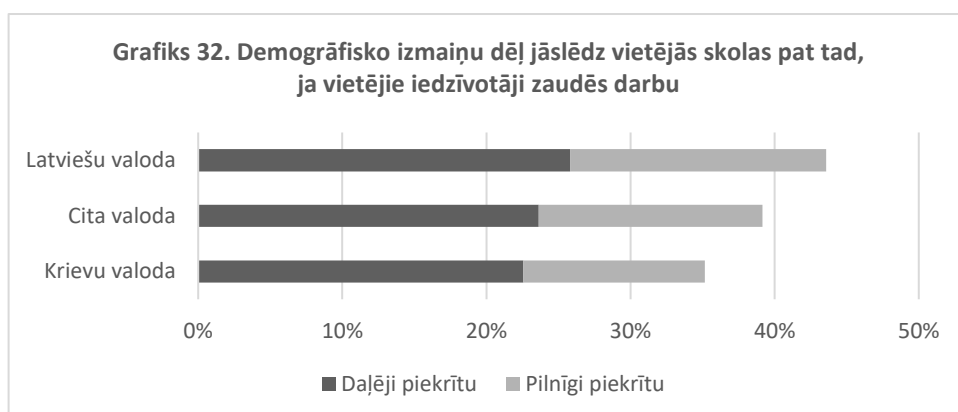

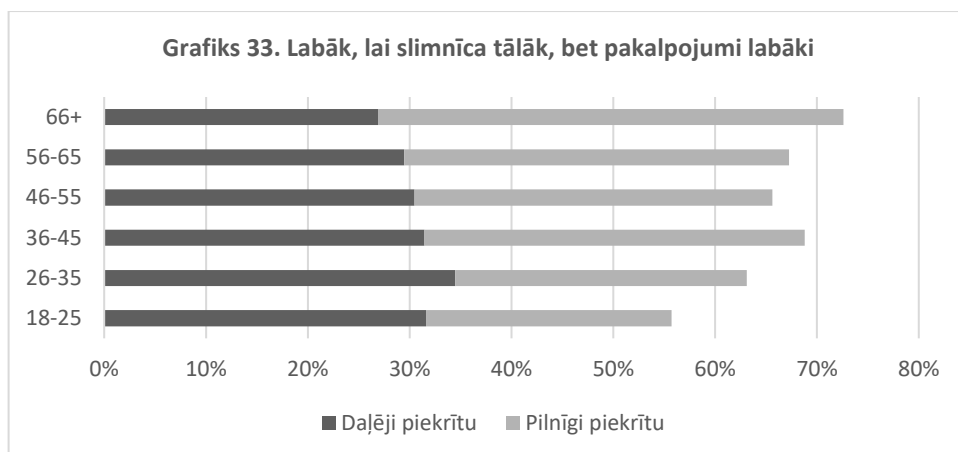
Domājot par to, vai slēgt vietējā līmeņa skolas vai slimnīcas, demogrāfiskā vai reģionālā atbilde specifika nav liela. Krievu ģimenēm un vecākajām paaudzēm nedaudz biežāk ir raksturīgs uzskats, ka skolai ir jābūt ģeogrāfiski tuvu pat tad, ja cietīs mācību kvalitāte (ieskatam grafiks 31)

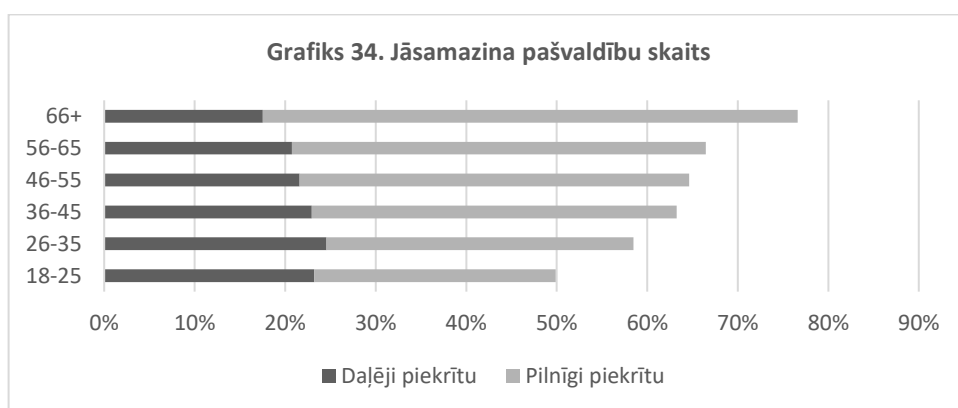
Tāpat iedzīvotāji, kuri ģimenēs sarunājas krieviski, biežāk iebilst pret skolas slēgšanu skolēnu skaita samazināšanās dēļ tad, ja vietējie iedzīvotāji, slēdzoties skolai, zaudēs darbu (grafiks 32).

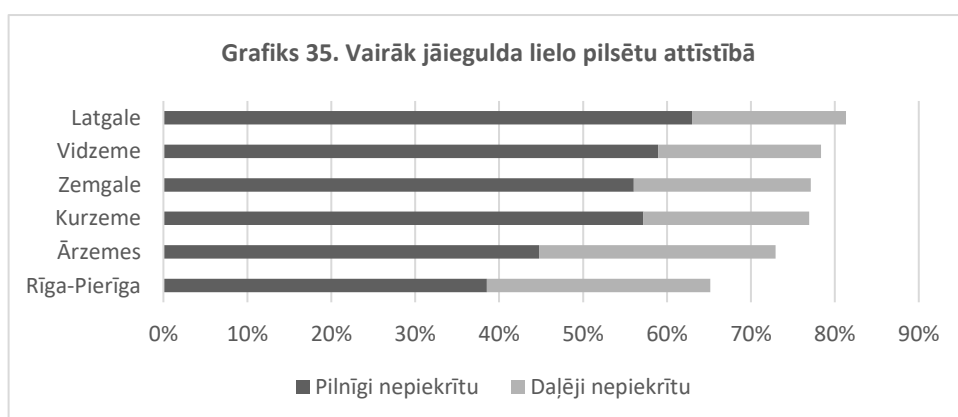
Arī jautājumā par to, vai labāk, lai slimnīca ir tālāk, bet pakalpojumi tajā ir kvalitatīvi, reģionālās atšķirības nav spilgti izteiktas (atšķirība starp Rīgas un Latgales iedzīvotāju atbildēm: aptuveni 10 procentpunkti), taču atkal uzrādās paaudžu atšķirības. Vecākajām paaudzēm slimnīcu kvalitāte šķiet svarīgāka (grafiks 33).

Domājot par strukturāliem Latvijas attīstības jautājumiem, vecāko paaudžu pārstāvji stingrāk iestājas par to, ka Latvijā ir jāmazina pašvaldību skaits (grafiks 34). Šajā jautājumā reģionālās atšķirības ir salīdzinoši nelielas (Rīgas un Kurzemes respondentu atbildes atšķiras tikai par aptuveni 10 procentpunktiem).

Rīgas iedzīvotāji biežāk vēlas redzēt lielāku atbalstu lielajām pilsētām, taču Partiju šķīrotavas anketu aizpildītāji visās demogrāfiskajās grupās ir norādījuši, ka principā dotu priekšroku vienmērīgai reģionu attīstībai (grafiks 35).

Partiju šķīrotavas respondenti visās demogrāfiskajās grupās ir norādījuši, ka atbalsta pašvaldību līmeņa referendumus, pret šo iespēju iebilstot tikai 10% no respondentiem.

7. Kuras Partiju šķirotavas identificētās tendences prasa dziļāku izpēti?

Partiju šķirotavas dati norāda uz vairākām interesantām tendencēm, kuras raksturo anketas aizpildītāju vērtības. Svarīgi būtu turpmākos pētījumos izziņāt, cik lielā mērā šīs tendences raksturo ne tikai aptuveni 47 000 anketas aizpildītājus, kuri sniedza informāciju par savu reģionu, ģimenes valodu un vecumu, bet Latvijas sabiedrību kopumā.

Īpaši nozīmīgi būtu padziļināti pārbaudīt un pētīt šīs tendences:

- 1) **Etnisko jautājumu nozīme.** Vai etniskie jautājumi joprojām ir tie, kuri viskrasāk sašķel Latvija sabiedrību? Partiju šķirotavas dati liecina, ka no visām identificētajām polarizācijām vislielākā bija atrodama latviešu un krievu atbildēs par mācību valodu, kā arī atbildēs par nepilsoņu vēlēšanu tiesībām.
- 2) **Tautības izpratne.** Vai Latvijas sabiedrībā drīz vairs nebūs strīdu par tautības izpratni? Partiju šķirotavas respondenti bija gatavi uzskatīt par latvieti krievu izcelsmes cilvēku, kurš latviešu valodā mācījies skolā un pats sevi uzskata pat latvieti. Starp jaunākās paaudzes un diasporas pārstāvjiem šis jautājums nebija strīdīgs: mazāk nekā 5% respondentu bija pretējās domās. Vai šāda tautības izpratne raksturo ne tikai Partiju šķirotavas respondentus, bet visu sabiedrību kopumā?
- 3) **Mainās paaudzes – mainās vērtības.** Vai ir pamats uzskatīt, ka Latvijas sabiedrība šobrīd piedzīvo strauju paaudžu vērtību maiņu, kur vairākos vērtību jautājumos ievērojami atšķiras attieksmes cilvēkiem, kuri ir jaunāki par 35 gadiem, un cilvēkiem, kuri ir vecāki par 45 gadiem? Partiju šķirotava identificēja vairākus jautājumus (par viendzimuma partnerattiecību reģistrēšanu, par musulmaņu bērniem Latvijas sabiedrībā, par dzīvnieku labturību), kuru atbildēs ir novērojamas krasas paaudžu atšķirības.
- 4) **Diaspora.** Vai Latvijas diasporu, salīdzinot ar Latvijas iedzīvotājiem, patiešām raksturo šādas pazīmes: vērtību ziņā ievērojami liberālāki, atvērtāki migrācijas procesiem, vēlas lielāku Eiropas Savienības lomu, vismazāk iecietīgi pret universālu vērtību pārkāpumiem (piemēram, nodokļu nenomaksu)? Tieši šādu ainu uzrādīja Partiju šķirotavas dati.
- 5) **Ne latviski, ne krieviski.** Kas ir cilvēki, kuri ģimenēs sazinās tādā valodā, kas nav ne latviešu valoda, ne krievu valoda? Partiju šķirotava liecina, ka šai Latvijas sabiedrības grupai ir raksturīgas mērenas attieksmes etniskajos jautājumos un liberālas attieksmes - vērtību jautājumos.
- 6) **Nodokļu nenomaksas jautājumi.** Vai Latvijā dzīvojošie krievi patiešām ir ievērojami iecietīgāki pret nodokļu nenomaksu, aplokšņu algām vai naudas atmazgāšanu? Tieši šādu tendenci uzrāda Partiju šķirotavas dati. Ja šī tendence atbilst Latvijas sabiedrībai kopumā, būtu vērts izprast iemeslus, kādēļ tā ir noticis.
- 7) **Naudas atmazgāšanas jautājumi.** Vai jaunākā paaudze ir ievērojami skeptiskāka attiecībā uz cīņu pret naudas atmazgāšanu? Ja jā, tad kādēļ?
- 8) **Atbalsts laukiem, mazākas pašvaldības.** Vai atbalsts laukiem un lauksaimniecībai patiešām šķiet ievērojami svarīgāks vecāko paaudžu pārstāvjiem, kamēr tieši vecāko paaudžu pārstāvji visvairāk vēlas lielākas pašvaldības?